

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası Takipçilerinin “Fikhî” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

### Soru-Cevap

#### **Ruhsat ve Azimet**

Zahid Talib Naim'e

Şeyhimiz Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta,  
Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Umarım bu sorum size, tamamen sağlık ve esenlik içindeyken ulaşır; Allah'tan, mümin kullarına bir an önce yeryüzünde egemenlik ve iktidar nasip etmesini ve genel olarak Müslümanların ve özel olarak Gazze'deki halkımızın sıkıntılarını gidermesini diliyorum.

İslam Şahsiyeti kitabının üçüncü cildinin 67. sayfasında şöyle geçmektedir: (Şöyle ki burada yemekten kaçınmak olan azimetle amel mubahtır. Fakat bu mubah kesin olarak insanın ölmesi olan harama götürüyorsa [الوسيلة الى الحرام حرام] “**Harama götüren vesile de haramdır.**” şer’î kaidesine göre haram olur. Böylece bu durumda azimetle amel etmek haram olduğundan ölüm tahakkuku olan bu arizi nedenden dolayı ruhsatla amel etmek vacip olur.)

Ruhsatı terk edip azimetle amel etmek haram mıdır? Azimeti terk edip ruhsatla amel etmek haram mıdır? Bu, bir şeyin emredilmesi zıddının nehyedilmesi değildir ve bir şeyin nehyedilmesi de zıddının emredilmesi değildir kaidesiyle çelişmiyor mu? Yemekten kaçınmak, haram olarak mı yoksa vacibi terk etmek olarak mı nitelendirilmelidir? Bu durumda yiyen bir kimse, vacibi yerine getirmiş ve haramdan kaçınmış olarak mı nitelendirilmelidir?

Allah bizim ve sizim salih amellerini kabul etsin ve Allah sizi mübarek kılsın.

23/6/2024 – Zahid Talib Naim

### **Cevap:**

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Güzel dualarınız için Allah sizi mübarek kılsın ve biz de senin için daha hayırlısıyla dua ediyoruz.

Sizin hakkında sorduğunuz konu, İslam Şahsiyeti kitabının üçüncü cildinde geçen (azimet ve ruhsat) bölümünde geçmekte olup tam metni şöyledir:

[Bu nasslar, ruhsatın mubah olduğuna, kişinin azimet ve ruhsattan dilediği ile amel etme hakkının olduğuna açıkça delalet etmektedir.

Denilebilir ki: “Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى رُحَصُهُ، كَمَا يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى عَرَائِمُهُ **Allah, azimetleri ile amel edilmesinden hoşlandığı gibi ruhsatları ile amel edilmesinden de hoşlanır.**” [İbn-i Hibban tahric etti] Bu bir taleptir, ruhsat ve azimetle amelin mendup olduğuna delildir. Zorda kalan kimse, kendisinin ölmesinden korkarsa ölü etinden yemesi ona vacip olur, yemek istememesi ise haram olur. Boğazına bir şey tikanıp yutkunamayan kimse, içkiden başka bir içecek bulamıyorsa ölmekten korktuğundan tıkayan şeyi içki ile gidermesi ona vacip olur, içmeyip ölmesi haram olur. Oruçlunun karşılaştığı

zorluk onun ölümüne yol açabilecek bir sınıra ulaştığında orucunu bozması üzerine farz olur, oruca devam etmesi haram olur. İşte, bu örnekler ruhsatla amel etmenin farz olduğu durumlardandır. Bunun içindir ki ruhsatla amel etmek bazen farz, bazen mendup ve bazen de mubah olur.” Buna cevap şudur: Ruhsat hakkındaki izahlar ruhsat olması bakımındandır. Ruhsatın ruhsat olması bakımından hükmü kesinlikle mubahtır. Bunun delili yukarıda geçen delillerdir. Ruhsatın teşriî bakımından hükmü mubahlıktır. Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in: **“Allah ruhsatlarının kullanılmasını sever.”** İِنْ اَللّٰهُ يُحِبُّ اَنْ تُؤْتٰى رُخْصَةُ hadisine gelince bu hadiste ruhsatın mendup oluşuna dair bir delalet yoktur. Bilakis bu hadis ruhsatın mubahlığına delalet etmektedir. Çünkü hadis, Allahu Teâlâ’nın ruhsatlar ve azimetlerle amel edilmesinden hoşlandığını açıklamaktadır. Bu açıklama birini diğerinden evla kılan bir talep değildir. Zira hadisin nassı/metni şöyledir: **“Allah, azimetleri ile amel edilmesinden hoşlandığı gibi ruhsatları ile amel edilmesinden de hoşlanır.”** İِنْ اَللّٰهُ يُحِبُّ اَنْ تُؤْتٰى رُخْصَةُ، كَمَا يُحِبُّ اَنْ تُؤْتٰى عَزَائِمُهُ Onun için hadiste ruhsatlarla amel etmenin mendup olabileceğine dair bir delalet yoktur. Ölü etinin yenilmesi meselesine gelince “zorda kalan kimse” ifadesi ölecek durumda olan kimse anlamına gelmez. Bilakis sadece ölüm korkusu “zorda kalma” olarak değerlendirilir. Bu durumda olan kimsenin yemesi ona vacip değil, mubah olur. Fakat yemediğinde ölüm tahakkuk edecek olursa yemekten kaçınması ona haram olur ve bu yiyeceği yemesi vacip olur. Ancak bu ruhsat olduğundan değil, bilakis vacip olduğundandır. Şöyle ki burada yemekten kaçınmak olan azimetle amel mubahtır. Fakat bu mubah kesin olarak insanın ölmesi olan harama götürüyorsa [الوسيلة الى الحرام حرام] **“Harama götüren vesile de haramdır.”** şer’î kaidesine göre haram olur. Böylece bu durumda azimetle amel etmek haram olduğundan ölüm tahakkuku olan bu arizi nedenden dolayı ruhsatla amel etmek vacip olur. Bu durum, ruhsat hükmünden kaynaklanan bir sonuç değildir. Bilakis [الوسيلة الى الحرام حرام] **“Harama götüren vesile de haramdır.”** şer’î kaidesine uyan durumlardan bir durumun varlığından dolayıdır. Üstelik bu durum sadece ruhsata has değil, bütün mubahlar için genel bir husustur. Boğazı tıkanan kimsenin içki içmesi, ölüm durumunda olan kimsenin orucunu bozması ve başka durumlar da böyledir. Buna binaen ruhsat, ruhsat olduğundan ve ruhsat olarak konulduğundan hükmü mubahtır. Ruhsatın terk edilmesi ve azimetle amel edilmesi kesin olarak harama götürdüğünde o mubah, haram olur.] Bitti.

### **Sen şöyle soruyorsun:**

[Ruhsatı terk edip azimetle amel etmek haram mıdır? Azimeti terk edip ruhsatla amel etmek haram mıdır? Bu, bir şeyin emredilmesi zıddının nehyedilmesi değildir ve bir şeyin nehyedilmesi de zıddının emredilmesi değildir kaidesiyle çelişmiyor mu? Yemekten kaçınmak, haram olarak mı yoksa vacibi terk etmek olarak mı nitelendirilmelidir? Bu durumda yiyen bir kimse, vacibi yerine getirmiş ve haramdan kaçınma olarak mı nitelendirilmelidir?] Bitti.

### **Buna cevap şöyledir:**

1- İslam Şahsiyeti kitabının üçüncü cildinde geçtiği gibi ruhsat ile amel etmek, ruhsatın olması bakımındandır. Ruhsat için asıl hüküm budur... Doğal olarak bu, ruhsatın belirli bir durumda mendup olduğuna ve azimete tercih edildiğine veya azimetin belirli durumda mendup olduğuna ve ruhsata tercih edildiğine dair tafsili bir delil varit olması sürece böyledir... Nitekim bu durumları, Teysiru'l-vusul ile'l-usul kitabında açıkladık; kitabın word dosyasının 42-44. Sayfalarında şöyle geçmektedir:

(Teşri bakımından ruhsat, mubah hükmünden olan mubahtır; dolayısıyla azimetle amel edilmeye devam edilse de bu böyledir, ruhsatla amel edilse de bu böyledir.

Azimet ve ruhsatın, neden mubah hükmünde eşit olduğuna gelince; çünkü Allah'ın Rasulü şöyle buyurmuştur: **“Allah, azimetleri ile amel edilmesinden hoşlandığı gibi ruhsatları ile amel edilmesinden de hoşlanır.”** Bu da eda edilmesi bakımından, Allah'a itaat konusunda her ikisinin de eşit olduğunu göstermektedir.

Azimet veya ruhsatın, eda edilmesi Allah'ın daha çok hoşuna giden bir durum olduğunu belirten bir nass olmadığı sürece böyledir.

**Örneğin;** Allahu Teala şöyle buyurmuştur: **أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ** **“Sayılı günlerde olmak üzere (oruç size farz kılındı). Sizden her kim hasta yahut yolcu olursa (tutamadığı günler kadar) diğer günlerde kaza eder. (İhtiyarlık veya şifa umudu kalmamış hastalık gibi devamlı mazereti olup da) oruç tutmaya güçleri yetmeyenlere bir fakir doyumu kadar fidye gerekir. Bununla beraber kim gönüllü olarak hayır yaparsa, bu kendisi için daha iyidir. Ama oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır.”** [Bakara 184] Bundan anlaşılan şudur; özürden dolayı orucunu bozmasına ruhsat verilen ve zorluk çekmeden oruç tutabilen bir kişinin, oruç tutması orucunu bozmasından daha hayırlı olması; bu, ruhsat olan mesafeye uçakla veya konforlu bir otomobille seyahat eden kişi gibidir; zira bu kişi oruç da tutabilir ve orucunu bozabilir de; ancak bu durumda, ayetin delaletinden dolayı oruç tutması daha hayırlıdır: **وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ** **“Ama oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır.”**

Aynı şekilde Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'den, oruçlu halde yolculuk eden ve oruçtan bitkin düşmüş bir adamı görünce şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: **“Yolculukta oruç tutmak iyilikten/zühtten değildir.”** Dolayısıyla bu hadisten, eğer birinin yolculuğu zorlu ve yorucu ise, orucu bozmasının daha iyi olduğu anlaşılmıştır.

Birinci durumunda; ayetten, oruç tutmanın, yani azimetle amel etmenin daha iyi olduğu anlaşılmaktadır. İkinci durumunda ise; hadisten orucu bozmanın, yani ruhsatla amel etmenin daha iyi olduğu anlaşılmaktadır.

Ama eğer belirli durumlarda azimet ve ruhsatın arasında tercih yapılmasına dair özel bir nass varit olmamışsa, o zaman daha önce konunun başında geçen hadisin delaletine dayalı olarak azimet ve ruhsatla amel etmek, her ikisinde de mubahlık konusunda eşittir.]

2- Zorda kalma halinde haram olan bir şeyi yeme veya içme durumu ise, yukarıda açıkladığımız şekildedir; yani: (Ölü etinin yenilmesi meselesine gelince “zorda kalan kimse” ifadesi ölecek durumda olan kimse anlamına gelmez. Bilakis sadece ölüm korkusu “zorda kalma” olarak değerlendirilir.) Dolayısıyla ruhsatın hükmü, diğer ruhsatlarda olduğu gibi mubahlıktır.

3- Haram olanı yememekten ve içmemekten dolayı ölümün tahakkuku olursa, bu şu anlama gelmektedir:

a- Bu durumda (haram olanı yemeyerek) azimetle amel etmek, [الوسيلة الى الحرام حرام] **“Harama götüren vesile de haramdır.”** kaidesine intibak etmektedir; çünkü haram olan şeyi yemediği veya içmediği takdirde ölmekten korkarak zor durumda kalan için azimetin hükmü mubah olur... Ancak haram olan şeyi yemediği ve

içmediği takdirde ölümün tahakkuku olan kimse için olana gelince; bu durumda asıl olarak mubah olan azimet, onun hakkında haram olur; tıpkı üzerine [الوسيلة الى الحرام حرام] **“Harama götüren vesile de haramdır.”** kaidesinin intibak etmesi durumunda, mubah olan başka herhangi bir şeyin haram olması gibi. Zira bu kaideye göre, harama götüren mubah olan şey, haram olur... Dolayısıyla bu kaideye göre, bu kaide uygulanmadan önce mubah olan azimetin hükmü, harama dönüşmektedir; çünkü bu harama götüren vesile olmaktadır ki bu da nefisin ölmesidir... Nitekim nefsi öldürmeyi haram kılan deliller varit olmuştur

b- Benzer şekilde, haram olan şey yenilmediği veya içilmediği takdirde ölümden korkanın yemesiyle ilgili ruhsatın hükmü, ruhsata yönelik asli hükmüne dayalı olarak mubah olur... Ancak ölüm tahakkuku olursa, o zaman hükmü vacibe dönüşür; çünkü nefsi ölümden kurtarmak, vacip olan bir husustur; zira ölümün tahakkuku durumunda haram olan şeyi yemediği ve içmediği takdirde nefsin kurtulması gerçekleşmez, ancak haram olan şeyi yediği ve içtiği takdirde nefsin kurtulması gerçekleşir. Böylece belirli durumda canın kurtarılması olan farzın gerçekleşmesi, haram olan şeyin yenmesini ve içilmesini gerektirir. Dolayısıyla canın kurtarılması olan vacip, ancak haram olan şeyin yenmesi ve içilmesiyle tamamlanmaktadır; bu da vacibin ancak kendisiyle tamamlandığı şey de vaciptir babından farz olmaktadır... Böylece belirli durumda ruhsatla amel etmek farz olmaktadır.

4- Yukarıda belirtilenler, (Bir şeyin emredilmesi zıddının nehyedilmesi değildir ve bir şeyin nehyedilmesi de zıddının emredilmesi değildir) kaidesiyle çelişmemektedir; zira ölümün tahakkuku gibi belirli durumda azimetle amel etmenin haram olduğu sözünün delili şu kaidedir: ([الوسيلة الى الحرام حرام] **“Harama götüren vesile de haramdır.”**) Haram olan şeyin yenmesinin ve içilmesinin haram olması sözü, yemeden ve içmeden kaçınmanın haram olmasından kaynaklanmıyor, aksine şu şerî kaideden kaynaklanıyor: (Vacibin ancak kendisiyle tamamlandığı şey de vaciptir.) Aynı şekilde haram olan şeyi yemeden ve içmeden kaçınarak azimetle amel etmenin haram olması sözü de, ruhsatla amel etmenin farz olmasından kaynaklanmıyor, aksine şu şerî kaideden kaynaklanıyor: ([الوسيلة الى الحرام حرام] **“Harama götüren vesile de haramdır.”**) Buradaki araştırma, emir ve nehyin delaleti konusundaki lügavi bir araştırma değildir, aksine bunların tafsilatlarıyla ilgili şerî delillerin araştırılmasıdır. Dolayısıyla ruhsatla amel etmenin vacip olması sözü, azimetin nehyedilmesinden alınan lügat anlamı babından olmadığı gibi aynı şekilde azimetle amel etmenin haram olması sözü de, ruhsatla ilgili meselenin lügat anlamı babından değildir.

Umarım mesele açıklığa kavuşmuştur.

Kardeşiniz

Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 06 Receb 1447

M. 26/12/2025

Cevaba, Emir'in (Allah onu korusun) web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<https://www.facebook.com/AtaAboAlrashtah/posts/122113869909129051>